

Обґрунтування нової парадигми політики інноваційного розвитку регіонів України

Актуальність формування ефективної інноваційної політики розвитку регіонів обумовлює—ся насамперед тим, що саме вона покликана сприяти людському розвитку в регіонах, активному формуванню соціальної сфери як в їх межах, так і в державі загалом.

Рівноправна економічна співпраця України з іншими країнами світу, її реальна незалежність і безпека можливі лише при умові активного розвитку в регіонах країни вітчизняного науково—технологічного потенціалу та використання його для продукування і впровадження інновацій. Ось чому, здійснення в Україні ефективної інноваційної політики, підґрунтям якої мають стати нові знання та ефективне їх використання, повинно виступати одним з пріоритетних національних та регіональних інтересів держави. Однак, темпи інноваційного розвитку і зміна структури технологій українського виробництва, невідповідність значної частини вітчизняних товарів рівню сучасного наукового та технологічного забезпечення, що зумовлює їх неконкурентоспроможність на зовнішньому та внутрішньому ринках, засвідчують про недостатню увагу державної політики до стимулювання наукових розробок та їх впровадження.

Саме тому, надзвичайно важливим аспектом є дослідження теоретичних основ формування інноваційної політики розвитку регіонів, оскільки науково обґрунтоване їх використання забезпечуватиме ефективність інноваційних шляхів розвитку регіонів.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, регіон, нова парадигма політики інноваційного розвитку.

ЖИХОР О.Б.,
БАРАНОВА В.В.,
БУРКУН І.Г.

Обоснование новой парадигмы политики инновационного развития регионов Украины

Актуальность формирования эффективной инновационной политики развития регионов обуславливается, прежде всего, тем, что именно она призвана способствовать человеческому развитию в регионах, активному формированию социальной сферы как в их пределах, так и в государстве в целом.

Равноправное экономическое сотрудничество Украины с другими странами мира, ее реальная независимость и безопасность возможны только при условии активного развития в регионах страны отечественного научно—технологического потенциала и использования его для создания и внедрения инноваций. Именно поэтому, осуществление в Украине эффективной инновационной политики, основой которой должны стать новые знания и эффективное их использование, должно выступать одним из приоритетных национальных и региональных интересов государства. Однако, темпы инновационного развития и изменение структуры технологий украинского производства, несоответствие значительной части отечественных товаров уровню современного научного и технологического обеспечения, что приводит к их неконкурентоспособности на внешнем и внутреннем рынках, свидетельствуют о недостаточном внимании государственной политики к стимулированию научных разработок и их внедрению.

Именно поэтому, чрезвычайно важным аспектом является исследование теоретических основ формирования инновационной политики развития регионов, поскольку научно обоснованное их использование обеспечит эффективность инновационных путей развития регионов.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, регион, новая парадигма политики инновационного развития.

The substantiation of the new paradigm of the policy of innovation development of the regions of Ukraine

The relevance of the formation of an effective innovation for regional development policy is conditioned first of all by the fact that it is designed to promote human development in the region, the formation of active social sphere as within them, and in the state as a whole.

Equitable economic cooperation between Ukraine and other countries of the world, its real independence and security are possible only with the active development in the regions of the national scientific and technological potential and use it to create and innovate. That is why the implementation of an effective innovation policy in Ukraine, the basis of which must be new knowledge and effective use of it, should be one of the priority national and regional interests of the state. However, the pace of innovation and change in the structure of Ukrainian production technologies, a large part of the discrepancy of domestic goods level of modern scientific and technological support, which leads to their lack of competitiveness on the domestic and foreign markets, indicate the lack of attention of the state policy to encourage scientific research and their implementation.

That is why, an extremely important aspect is the study of the theoretical foundations for the formation of an innovative policy for the development of regions, since scientifically based use of them will ensure the effectiveness of innovative ways of developing regions.

Keywords: *innovations, innovative development, region, a new paradigm of innovation development policy.*

Постановка проблеми. Сутність інноваційної політики розвитку регіону має дуальний характер: з одного боку, виходячи із загальнодержавних та регіональних інтересів, повинна здійснюватись практична діяльність держави в регіонах, що базується на інноваційних елементах управління та сприяння формуванню інноваційного клімату територій, з іншого боку, така політика повинна забезпечувати розвиток регіонів за допомогою поширення інновацій та ефективного використання інноваційного потенціалу регіону. На нашу думку, оптимальне поєднання цих двох складових забезпечуватиме дієвість інноваційної політики розвитку регіону, яка створюється з метою забезпечення збалансованого динамічного розвитку регіону за допомогою інноваційних елементів у механізмі реалізації даної політики для формування інноваційного клімату та шляхом впровадження інновацій у всі сфери господарювання, виходячи із можливостей інноваційного потенціалу регіону.

З огляду на це, вважаємо за потрібне дослідження проводити у цих двох напрямках для визначення, цілей, завдань і функцій інноваційної політики розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інновації та політика інноваційного розвитку в економічній системі регіону досліджувалися багатьма сучасними вітчизняними та зарубіж-

ними економістами. Так, серед українських вчених, що внесли вагомий внесок у розвиток регіональної економіки та інноваційної діяльності, слід відмітити праці А. Алімова, М. Долішнього, О. Жихор, Ю. Бажала, О. Галушко, В. Геєця, Н. Гончарової, Б. Данилишина, С. Дорогунцова, Е. Зіня, О. Кухленко, Б. Малицького, Ю. Ніколенка, М. Паламарчука, В. Павлова, Ю. Пахомова, В. Пили, О. Сологуб, Д. Стеценка, М. Туган-Барановського, М. Фащевського, Л. Чернюк, В. Чижової, М. Чумаченка, І. Ястремського та ін. Заслужують на увагу й праці зарубіжних авторів, а саме: С. Валдайцева, Р. Гаррода, П. Дасгупта, П. Друкера, П. Завліна, А. Казанцева, М. Калецькі, В. Лівшица, Ф. Махлупа, Л. Мінделі, Д. Неймана, Б. Санто, Р. Селі, Р. Солоу, Д. Стіглера, Д. Стігліца, С. Фішера, І. Шумпетера, Ю. Яковца та ін. Однак, слід зауважити, що проблемам побудови та створення парадигми політики інноваційного розвитку регіонів уваги приділяється недостатньо і тому це потребує подальших досліджень.

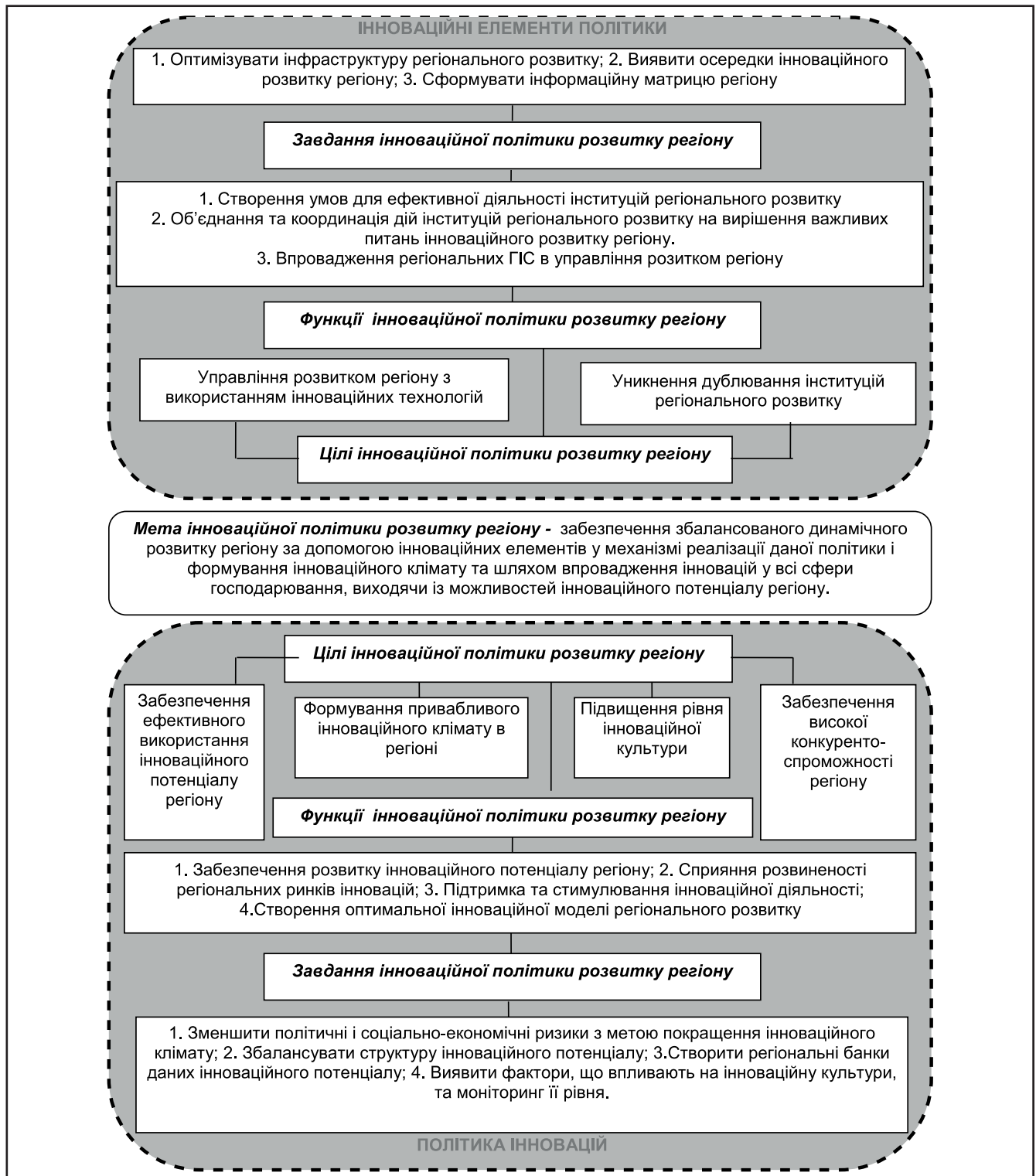
Мета статті. Дослідження інноваційної політики розвитку регіону виходячи із загальнодержавних та регіональних інтересів, а також ефективного використання інноваційного потенціалу регіону для визначення, цілей, завдань і функцій нової парадигми інноваційної політики розвитку регіонів України.

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Виклад основного матеріалу. Особливе місце в контексті інноваційних моментів в управлінні та сприянні розвитку регіонів слід відвести інституційній складовій розвитку регіону, зокрема розвитку мережі державних і недержавних інституцій, здатних ефективно реалізовувати завдання інно-

ваційної політики розвитку регіону з репрезентуванням інтересів держави та суспільства [2].

Зазначимо, що в Україні основними виконавцями регіональної політики та стратегій розвитку регіону виступають органи влади та частково агенції регіонального розвитку, у той час коли

Модель нової парадигми інноваційної політики розвитку регіону

* складено авторами

в європейських державах значну роль у цьому процесі відіграють й інші інституції. М. Лендшел у роботі [5] було узагальнено досвід європейських країн і наведено класифікацію інститутів, які безпосередньо залучаються до процесу розвитку територій (окрім органів державної влади та місцевого самоврядування різного рівня): асоціації муніципалітетів; національні агентства розвитку; торгово-комерційні та промислові палати; технополіси; бізнесові та інноваційні центри; регіональні фінансові компанії; приватні консультанти та експерти; профспілки; організації, які займаються працевлаштуванням населення; організації, які спеціалізуються у поширенні нових технологій; бізнес-інкубатори; венчурні фонди; гарантійні фонди; благодійні фонди; місцеві агентства розвитку; комунальні фундації; заклади вищої освіти та регіональні наукові центри; технологічні дослідницькі лабораторії (Research & Development); агентства регіонального розвитку. Як бачимо, в Європі розвитку територій можуть сприяти усі громадські інституції. В регіонах України діють наступні державні та недержавні інституції, які впливають чи потенційно можуть впливати на регіональний розвиток та регіональне управління [4]: місцеві органи державної виконавчої влади; територіальні органи центральних органів виконавчої влади; органи місцевого самоврядування; окремі суб'єкти підприємництва чи їх структурні підрозділи; об'єднання громадян та їх структурні підрозділи, які відповідно до своїх статутів займаються проблемами регіонального розвитку (місцеві відділення Асоціації міст, Спілки лідерів місцевих та регіональних влад України та аналогічні об'єднання громадян з місцевим статусом), а також профспілки. Також сюди слід ще віднести Агенції регіонального розвитку. Їх об'єднано в Асоціацію Агенцій регіонального розвитку України (ААРПУ), яку створено з метою сприяння створенню інституційних засад та інших сприятливих передумов для системної реалізації державної регіональної політики, динамічного збалансованого розвитку територій, гармонійного взаємоузгодження державних та місцевих інтересів шляхом налагодження і підтримання ефективної взаємодії центру та регіонів, координації діяльності своїх членів.

Серед основних завдань діяльності ААРПУ виділяють [1]: координація спільних дій ААРПУ (або її окремих членів) з центральними та місцевими

виконавчими органами влади і органами місцевого самоврядування з розробки і впровадження програм та проектів територій; формування та підтримка корпоративних стандартів якості діяльності членів ААРПУ; залучення ресурсів для розвитку ААРПУ та її членів; інформаційне забезпечення діяльності членів ААРПУ (зокрема поширення кращих практик). Вважаємо за потрібне дану сукупність критеріїв, що мають організаційний, стратегічний та функціональний характер, доповнити ще такими: проводити різнопланову діяльність для стимулювання регіонального розвитку; всебічно підтримувати (консультуванням, фінансово) опорні точки інноваційного розвитку регіону. В узагальненому вигляді автори здійснили згоду побудувати модель нової парадигми інноваційної політики розвитку регіонів України, яку наведено на рисунку.

Крім того, слід відзначити консерватизм діючої в Україні системи регулювання регіонального розвитку. По-перше, це обумовлено особливостями попередньої системи регулювання регіонального розвитку, в основу якої покладено адміністративно-командний механізм регулювання господарських процесів на всіх рівнях економіки. По-друге, фаховою невідповідністю більшості керівників державної виконавчої влади регіонального рівня та місцевого самоврядування до роботи в умовах нової господарської системи, принципово відмінної від попередньої [3]. Реалії сьогодення вимагають застосування цілком нових інноваційних підходів в управлінні соціально-економічним розвитком регіону.

Висновки

Таким чином, створені умови інноваційною політикою розвитку регіону мають забезпечити відповідність Агенціям регіонального розвитку усім вищеперерахованим критеріям, які в кінцевому результаті суттєво впливатимуть на регіональний розвиток. При цьому, необхідно наголосити не на розширенні мережі Агенцій регіонального розвитку, а на її розбудові та ефективності з врахуванням досвіду провідних Європейських держав. Реалізація даної функції дозволить створити оптимальну та дієву інфраструктуру регіонального розвитку – систему інституцій (агентств регіонального розвитку), які б мали можливість працювати на забезпечення розвитку регіону. Очевидно, що головною ціллю інноваційної по-

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

літики розвитку регіону в даному контексті буде уникнення дублювання інституцій, що прямо чи опосередковано впливатимуть та забезпечуватимуть розвиток регіону. Адже, не кількість, а підвищення ролі і відповідальності інституцій за розвиток регіону та вирішення важливих регіональних проблем є вкрай необхідним в сучасних умовах на шляху до євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Асоціація Агенцій регіонального розвитку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.narda.org.ua/>
2. Жихор О.Б. Особливості формування стратегій інноваційного розвитку проблемних і слаборозвинених регіонів України / Жихор О.Б., Баранова В.В., Ковальчук А.В. // Маркетингові аспекти управління інноваційним розвитком: монографія / за ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: «Папірус», 2014. – С. 83–90.
3. Карпов І. Технологічне та кадрове забезпечення реалізації стратегії розвитку регіону // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. – Вип. 4 (24). – С. 131.
4. Керещман В. Проблеми формування регіональної політики та регіонального управління в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.230.3/science/idurr/kerecman.doc>
5. Лендель М. Нові інституційні механізми регіонального розвитку в Європі // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.230.3/science/idurr/lendel.doc>

References

1. Asociația Agencij regionalnogo rozvutky Ykrainu [Association of Regional Development Agencies of Ukraine] (n.d.). Retrieved from <http://www.narda.org.ua/>
2. Zhykhor O., Baranova V., Kovalchuk A. (2014). Osoblyvosti formuvannya strategij innovacijnogo rozvutky problemnix i slaborozvunenux regioniv Ykrainu [Features of formation of strategies for innovative development of problem and underdeveloped regions of Ukraine]. Marketungovi aspektu upravlinnia innovacijnvy rozvutkom – Marketing aspects of management of innovative development (pp. 83–90). Sumy. «Papyrus» [in Ukrainian].
3. Karpov I. Texnologishne ta kadrove zabespeshennia realizacii strategii rozvutky regiony (2005). Aktyalni problemu dergavnogo upravlinnia [Actual problems of public administration], Odessa, 4 (24), 131. [in Ukrainian].
4. Kerecman V. Problemu formuvannya regionalnoi politiki ta regionalnogo upravlinnia v Ykraini [Problems of

the formation of regional policy and regional governance in Ukraine] (n.d.). Retrieved from <http://194.44.230.3/science/idurr/kerecman.doc>

5. Lendel M. Novi instutycijni mexanizmu regionalnogo rozvutky v Evropi [New institutional mechanisms for regional development in Europe] (n.d.). Retrieved from <http://194.44.230.3/science/idurr/lendel.doc>

Дані про автора

Жихор Олена Борисівна,

д.е.н., професор, професор кафедри економіки та маркетингу, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
e-mail: abyss.olena@gmail.com

Баранова Валерія Вадимівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
e-mail: valeria_baranova@ukr.net

Буркун Ірина Григорівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
e-mail: iburkun@ukr.net

Данные об авторе

Жихор Елена Борисовна,

д.э.н., профессор, профессор кафедры экономики и маркетинга, Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт»
e-mail: abyss.olena@gmail.com

Баранова Валерия Вадимовна,

к.э.н., доцент, доцент кафедры туристического бизнеса и страноведения, Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина
e-mail: valeria_baranova@ukr.net

Буркун Ирина Григорьевна,

к.э.н., доцент, доцент кафедры экономической теории, Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского «Харьковский авиационный институт»
e-mail: iburkun@ukr.net

Data about the author

Olena Zhykhor,

Doctor of Science (Economic), Professor of the Department of Economics and Marketing, N.E. Zhukovsky National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»

e-mail: abyss.olena@gmail.com

Valeria Baranova,

PhD in Economic, Associate Professor of the Department of Tourism Business and Country Studies, V.N. Karazin Kharkiv National University
e-mail: valeria_baranova@ukr.net

Irina Burkun,

PhD in Economic, Associate Professor of the Department of Economic Theory, N.E. Zhukovsky National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»
e-mail: iburkun@ukr.net